

*М.П. Кучерявенко, д-р юрид. наук, доцент
Національна юридична академія України
ім. Ярослава Мудрого, м. Харків*

СПІВВІДНОШЕННЯ ФІНАНСОВОГО, ПОДАТКОВОГО, БАНКІВСЬКОГО ПРАВА У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ФІНАНСОВО-ПРАВОВИХ ДИСЦИПЛІН

Формування правової держави в Україні, здійснення реформ у провідних напрямках державного управління потребують удосконалення державного регулювання, уточнення правових форм. Одним із невід'ємних складових успіху соціально-економічних перетворень, формування раціональної структури господарства є уточнення фінансово-правових важелів, що забезпечують стабільність функціонування та розвитку фінансової системи держави.

Подібні процеси, безумовно, повинні мати адекватне кваліфікаційне забезпечення, головну роль в якому відіграє вища юридична освіта. Фахівці цього профілю становлять основу кадрового забезпечення процесів формування правової держави, несуть відповідальність за дотримання прав і свобод громадян, узгодження їх із державними інтересами.

Отже, підготовка юристів різних кваліфікаційних рівнів повинна передбачати формування фахівця широкого профілю, який забезпечить мобільність і раціональність реагування на особливості державного правління. Саме тому чинні державні стандарти юридичної освіти встановлюють чітке співвідношення та взаємодоповнення фундаментальної і специфічної підготовки кадрів для роботи у різних галузях. Здійснення такої підготовки юристів спирається, з одного боку, на досягнутий рівень юридичної освіти, що деталізується в окремих галузях права та дисциплінах, а з іншого – на певні види юридичної діяльності.

У систему дисциплін, які забезпечують формування фахівця-юриста вищої категорії, входить і фінансове право. У Національній юридичній академії України ім. Ярослава Мудрого викладається певний блок фінансово-правових дисциплін, до якого можна віднести фінансове право, податкове право та (з певними

зауваженнями) банківське право. Саме стосовно їх співвідношення і доречно висловити деякі міркування.

Фінансове право як галузь права регулює коло відносин, пов'язаних із рухом державних грошових коштів. Отже, податкове право необхідно розглядати як дисципліну, що деталізує окремі положення фінансово-правового інституту. Дійсно, важливість податкового регулювання об'єктивно потребує вивчення цих питань у рамках окремого навчального курсу.

Банківське право виступає в навчальному процесі як специфічна комплексна дисципліна, що повинна поєднувати особливості співвідношення імперативних і диспозитивних норм. Досить значний блок тем курсу банківського права деталізує особливості публічного регулювання відносин у банківській діяльності, не менш значне коло тем об'єктивно передбачає аналіз відносин між юридичними, юридичними та фізичними особами, які є предметом вивчення цивільно-правових галузей. Саме тому банківське право й повинно знаходитися на межі, яка ускладнює, але й додає значного інтересу проблемам, що аналізуються.

На наш погляд, слід замислитися над використанням і застосуванням при підготовці висококваліфікованих юристів-фахівців окремих фінансово-правових спецкурсів. Давно вже чекала свого вирішення об'єктивно нагальна вимога впровадження курсу “Правові основи фінансового контролю” в галузі юридичної освіти. Сучасний стан розвитку державного управління ускладнив компетенцію, співвідношення між органами державного фінансового контролю, обумовив виникнення нових. Однак звернути увагу на ці питання, спробувати роз'яснити специфіку органів і їх діяльності можна лише в рамках окремої теми курсу фінансового права, на яку згідно з навчальною програмою відводиться лише 2 год., тоді як відповідний спецкурс повинен складатися щонайменш із 30 – 40 год.

Не вважаємо за необхідне розподілити викладання цілісної фінансово-правової галузі на окремі дисципліни. Вбачається доречним збільшити кількість годин на викладання окремих тем у рамках курсу “Фінансове право”. У спецкурси слід виділити специфічні теми, які навіть у межах збільшеного курсу фінансового права детально викладати дуже складно.